

MOGOČNOST LETOŠNJIH PRVOMAJSKIH PROSLAV V TRSTU, MILJAH, NABREŽINI IN KRIŽU

Zbrano okrog Togliattija je tržaško ljudstvo dokazalo svojo odločnost v borbi za mir, delo in svobodo

9. MAJ 1945

Pred desetimi leti se je pred našimi očmi odvijala ena od največjih tragedij v zgodovini. V Berlinu, v središču nacističnih blodnjah, je Hitler, ki je bil vodja tega zločina, padel pod težo svojih zločinov. Njegov padec je bil za svet, ki je bil v tistem času v grozi, kot je bil za svet, ki je bil v tistem času v grozi. Njegov padec je bil za svet, ki je bil v tistem času v grozi, kot je bil za svet, ki je bil v tistem času v grozi.

Narodi Evrope se dobro spominjajo vojnih grozot, nadlutev, korakanja nemških enot, obsejanja, mruvanj, dima krematorijev, množičnih pokolov, koncentracijskih taborov, ki so bila odlika vseh odbojnih vojn. Spominjajo se vdranja v vse dežele Evrope, zbiranja in zločinov nad civilnim prebivalstvom, nad mlado mladijo, nad ženskami, ki so bile v tistem času v grozi, kot je bil za svet, ki je bil v tistem času v grozi.

Prisla pa je bitka pod Moskvo, Leningrad je držal in ni postal vsem pobesnelim nacističnim hudičem, Stalingrad je postal vsem svetu, da Hitler ni premagljiv, da se njegove divizije lahko strejo, da se bo njegovo "aparidranje" po Evropi spremenilo v neslaven konec. In po Stalingradu je ta konec prišel. Vsi narodi Evrope so po pogledu svojih sovjetskih bratov videli na plan. Zavezje Berlina je zaključilo veličastno e-popejo sovjetskega ljudstva, evropskih narodov, antifašističnih sil.

Zelja, ki je po 9. maju 1945 prevladovala po vsem svetu, je bila ta, da ne bi več prišlo do vojne, da ne bi prenehale vse vojne pustolovščine, da bi se svet dal mir. V svesti si te želje so se narodi lotili težkega obnovenega dela.

A ni slučajno, da so bile prav te dni pred desetletnico Hitlerjevega zloma in nemške kapitulacije položene ratifikacijske listine o Zahodni evropski uniji, ki dopuščajo ponovno oborožitev Nemčije in postavljajo na ta način v veliko nevarnost težko priborjeni mir. Nemčija bo po tej pogodbi lahko imela vojsko 500.000 vojakov. Kadri te vojske so že pripravljani. V osrčju Evrope je torej ponovno vstala zaradi politike vodilnih krogov Velike Britanije in ZDA nemška vojska z revanširanimi težnjami, prepričana v masčevalnim duhom ameriškega k novim zavajanjem.

Prvi maj 1955 je za nami in prijetno je misliti na vsa doživetja tega nepozabnega dne. Priprave niso bile lahke, saj se na primer, do zadnjega trenutka ni vedelo, kje bo jutranje zborovanje. Povorko so policijske oblasti prepovedale, potisnile so sindikalno zborovanje na neprimeren predmestni trg, očitno v namenu, da odvzamejo ljudem vlogo, da hodijo tako daleč. Zgledalo je, da vlada zmeda in preplah pred vsemi težkočami, ki so jih postavljale oblasti, in vendar je Prvi maj uspel kot še nikoli. Zaman so bili vsi poskusi omejevanja svobode sestajanja in manifestiranja, zaman tudi neki čudni, provokatorski poskusi na Senenem trgu, ko se je začelo ljudstvo zbirati, da sliši besede sindikalnih voditeljev. Prvim udeležencem so policijski agenti skušali odstraniti rdeči nagelj na gumbicah, toda se jih je na trgu nabralo tisoče z nageljni, že niso mogli več tega prepovedati. Odpejali so na polje nekega raznašaleca lista "Unita", nekega fotografa, nekega mladika, motila so jih nekatera dekleta z rdečimi bluzami, toda ljudstvo je pri vseh teh motenjih ostalo mirno, čeprav ogorčeno zaradi nepotrebnega velikega števila policistov in njihovega nečloveškega obnašanja. Končno so se tudi policijske sile umirile.

Ta borba narodov in posledica politika miru Sovjetske zveze sta omogočili rešitev avstrijskega vprašanja. Ta borba narodov bo jutri morala voditi k mirni rešitvi nemškega vprašanja, k porazi agresivnih načrtov. ZDA, V. Britanije in Zah. Nemčije, k omejitvi atomskega uničenja.

Ob desetletnici zmage nad nacifasizmom in zloma Hitlerjeve Nemčije se morajo naši ljudje, ki so toliko pretrpeli za časa vojne, obvezati skupno z drugimi narodi, da ne bodo dopustili novih vojnih pustolovčin, novega klanja, novega uničenja. Slovenci in Italijani, narodi Jugoslavije in Italije so življenjsko zainteresirani v tej borbi in bodo prav gotovo znali izpolniti pred zgodovino, pred stotisoči padlimi svojo dolžnost: ohraniti mir, ustriti ga in zvesti roke nočem, ki pripravljajo nov svetovni spopad.

priložnost za disciplinirano in politično zrelo udeleževanje.

Zborovanje na Senenem trgu

Ogromni množici zbranih je najprej spregovoril tov. Radich, ki je sporočil, da je telefonično protestiral pri vladnem komisaratu proti zadržanju policije ter priporočil, naj ljudstvo ne naseda, ker imajo namen preprečiti zborovanje. Potem, ko je opisal pomen proslave, je tov. Radich podal besedo tov. Gombacu podtajniku Delavske zveze CGIL. Tov. Gombac je v svojem govoru opisal današnje stanje v svetu, v Italiji in pri nas ter podčrtal potrebo po enotnosti vseh delovnih slojev za rešitev mestnega gospodarstva in naše bodočnosti, za obrambo demokratičnih, narodnih in sindikalnih pravic ter pridobitev osvobodilne borbe.

Sredil mu je tov. Tominec, tajnik sindikata kovinarjev, ki se danes v prvih vrstah bori v obrambi delavskih svobod. Tudi on je protestiral proti postopanju policije, v katerem je videl nametno ustrahovanje delovnega ljudstva, ki hoče proslavljati svoj praznik v miru. Na eni strani takšen ogromen policijski aparat proti mirnim množicam, na drugi strani stotine delav-

cev, ki so dan prej zapustili svoje mesto in odšli v Avstralijo, da si poiščejo kruha. Ti različni primeri prikazujejo da sedanji vodilni razredi ne znajo zagotoviti potreb ljudstva, ne znajo ga razumeti in stopiti v korak z zgodovino. Delavsko gibanje pa vedno bolj napreduje, čeprav se mora včasih trenutno zaustaviti zaradi udarcev razrednega nasprotnika, ki pa ne bo mogel doseči svojega namena, ker je ljudstvo dovolj močno, da to prepreči. Tov. Tominec je na koncu pozval na vedno odločnejšo borbo po poti, po kateri hodi delavsko gibanje, da desetletja, po kateri je doseglo, da se vsi ljudje v svetu, ki so osvobodili vsega človeštva.

Sredi govora tov. Tominca je prikorakala iz ul. del Veltrud godba Rinaldi svirajoča delavske korčnice. Govor je bil za čas prekinjen z burnim aplavzom, s katerim je ljudstvo pozdravljalo junaka godbe, ki jo je policija pred pričetkom zborovanja ustavila na poti. Vse člane godbe so odpejali na komisaratu, hoteli so jim celo zapleniti instrumente, pa so jih končno le izpustili in jim dovolili priložnost na trg. Ogorčenje ljudstva se je ob tej novici spremenilo v smeh, kajti s tem so se agenti javne varnosti res osmešili.

Manifestacija na stadionu
Zgodaj popoldne so pa začeli ljudje prihajati na stadion, da si čimprej zagotovijo boljša mesta. Že takoj po eni uri popoldne se je po ul. Istria in drugih poteh, ki vodijo na stadion vila dolga povorka ljudi, mož, žena in otrok. Ljudje so se med seboj šaljili, češ povorko so prepovedane, naša je ilegalna, kaj bodo sedaj stori? Davno pred napovedano tretjo uro, je bil stadion popolnoma natrpan. Ljudstvo je napolnilo celo stopnišča pri vhodu in nestrpno jih je ves čas prisilovalo proslaviti stoji.

Kmalu po tretji uri se je začela prvomajska proslava na stadionu z dviganjem zastav in internacionalo, ki jo je sviral vrla godba Rinaldi. Nato so nastopile baletne skupine iz Skednja in Podonjeja ter skupina mladincev in mladink iz Modene, ki so preplešale ves krog na stadionu, pred odrom voditeljev naše Partije in gostov so pa izvedli lep narodni ples.

Tov. Togliatti prihaja na stadion
Cim se je pojavil tovariš Togliatti, generalni sekretar KPI, je začel na stadionu navdušen aplavz, ki se dolgo ni hotel umiriti. Tisoči demokratov in tovarišev so tako izkazali vse spoštovanje in ljubezen voditelju italijanskega delovnega ljudstva, ki je obenem voditelj in učitelj vseh ostalih zatiranih narodov. Tov. Togliatti je ginjelo odzdravljaj. Na častnem odru so se poleg njega pojavili voditelji KP Tržaškega ozemlja na čelu s tov. Vidaliem in Bernetečev, posl. tov. Nilde Jotti in mala Marisa, Togliattijeva poheljena. Prisotni so bili tudi razni voditelji KPI iz Gorške, Furlanije in Benečije, tajnik PSDI prof. Lanza, dr. Pincherle od "Unita Popolare", predstavniki tržaške federacije PSI, dolinski župan tovariš Lovriha in miljski tovariš

Pacco, slikar Zigaina in razne druge osebnosti.

Ko se je končno umirilo navdušenje, se je nadaljeval spored. Telovadci in telovadkinje so izvedli kratek telovadni nastop in končno sestavili Togliattijevo ime. Nato se je začel velik defile, ki je trajal približno eno uro.

Mogočna povorka delovnih sil

Povorko je otvorilo pet deklet obličnih v tržaško zastavo, katerim so sledile rdeče delavske zastave in zastave miru, za njimi je stopala neuradna godba Rinaldi, velika skupina mladih pionirčev v velikih obroči okrašenih s cvetjem in nato, kot prvi, delavci ladjedelnic Sv. Marka, ki so posrečeno prikazali izkoriščanje delodajalcev in osvoboditev delovnega ljudstva s pomočjo enotne borbe, ki bo pretrgala suženjske verige. Sledili so delavci Tovarne strojev Sv. Andreja, številno zastopstvo pristaniških delavcev, pomorščakov, železničarjev, delavcev Arzenala, ki so nosili ladjo izdelano v Trstu a dodeljenjo Genovi, delavcev Acegas, ILVA, ladjedelnic Sv. Roka, Giuliano, Felszegi, pivovarne Dreher. Vse skupine so nosile najrazličnejše napisе s pozdravi tov. Togliattiju, zahtevami po izboljšanju gospodarskega stanja in z nazornim prikazovanjem stvarnega položaja v Trstu. Med vsemi pa je prevladovala borba za mir, proti atomski vojni, za uničenje jedrskega orožja. Po številnih tovarnah so prišle na stadion sekcije in celice Partije mesta in vasi s svojimi zastavami in transparenti, nato razne organizacije, med njimi partizani in politični preganjanici, španski borki, predstavništvo slovenskih društev z močno skupino narodnih nosil, partizani miru, športna društva in mladina, mladi, ki zahteva delo in mir, napisan v vseh svetovnih jezikih, dekleta, dijaki, mladi

delavci, ki so dali posebno radostno obeležje prvomajski proslavi. Tov. Togliatti, gostje in vse ljudstvo je burno pozdravljalo mogočen mimo-

Govora tov. Vidaliha in Marine

Po mimohodu, ko je zamrl poslednji zvok Internacionala, so se začeli govori. Tov. Vidali je najprej pozdravil voditelja italijanskega delavskega razreda in našega tovariša, prijatelja in učitelja tov. Palmira Togliattija in ožigosal tržaško reakcijo, zaradi njene kampanje obrekovanj proti našemu gostu ter nato z nje-mu svojevsežno omočnostjo opisal tov. Togliattiju in vsem prisotnim težke razmere našega mesta in vse kršitve Spomenice o sporazumu. Mi vsi se bomo proti temu stanju in vemo, da ne bo dolgo trajalo. To zavisi seveda od našega delovanja, od naše borbe, od naše enotnosti. To zavisi predvsem od velike bitke za mir, ki se razvija po vsem svetu in tudi pri nas. Vemo, da je naša usoda tesno povezana z razvojem borb italijanskega in jugoslovanskega narodov, povezana je z borbo zatiranih in svobodnih narodov na čelu s Sovjetsko zvezo in veliko Kitajsko za ustvaritev velike in srečne socialistične družbe.

Nato je tov. Marija Berneteč pozdravila v imenu slovenskega ljudstva tov. Togliattija, voditelja slavne KPI, pod vodstvom katere se delovno ljudstvo Italije bori za uresničitev resnične demokracije, za svobodo in mir. Izrazila je hvaležnost slovenskega ljudstva.

V Genovi še vedno stavkajo

GENOVA — Genovski pristaniški industrijskega sektorja nadaljuje že 107 dni svojo stavko. V podporo njihovih akcij so v petek stopili v stavko delavci vse industrijske cone od Sampiedarene do Voltri.

Žolčni izpad

Reči, da je komentar "Primorskega" Togliattijevemu govoru ogaben, je vsekakor premalo. Nočemo pa se spuščati na tak teren ogabnosti, ker bi bilo nekoristno in bi bilo morda od nekaterih ljudi celo zaželeno. Reči pa moramo, da je napisal ta komentar človek, ki se mu je po vsej verjetnosti razlil žolc. Kako si pač moremo drugače razlagati strastno sovraštvo do Togliattija, ki izhaja iz vsake besede članka?

Od vseh člankov, ki smo jih prebrali v drugih listih, se nam je zdel tako žolčen članek v "Primorskem" fašističnem dnevniku, za katerega je to razumljivo. Verazumljivo pa je, da se tako sovraštvo pojavlja na straneh tistega lista, ki se že nekaj let postavlja v vlogi najzvestejšega socialističnega glasila, najzvestejšega zastopnika naprednih, delavskih idej. V tem zadnjem času nismo še niti enkrat zasledili v tem listu tega žolčnega napada na kakega demokratskega, reakcionarnega voditelja. Podoba je pač, da je njihovo sovraštvo do Togliattija nekaj zelo zakrknjenega.

Ugotoviti je treba, da se je ta napad na Togliattija izvršil, ne da bi "Primorski" — ki skuša biti čim bolj objektivni, ko gre za Eisenhewerja, Edena, Scelbo, Adenauerja ali Sagara in na to objektivnost pozablja, ko gre za komuniste — obvestil svoje bralce, o čem je Togliatti pravzaprav govoril. Na ta način je pač zelo lahko napadati človeka, prav posebno še, ko se prihodni v govoru tega človeka, visoko čislane in spoštovanega zaradi svojih sposobnosti tudi v reakcionarnih krogih, ne posveča niti ena vrstica objektivnega poročanja. "Primorski" ima pač drugo delo. Mora posvečati stolpe in stolpe svinec, n. pr. kongres tržaških šolragovcev; zakaj naj bi trčil svoj dragocen prostor za nekega

"neznane" Togliattija? Mislimo torej, da je ta napad tudi sedaj, ker je "kominformistična" prvomajska proslava tako zjutraj kot popoldne tako veličastna uspeša. Posebno se ker se na sliki o manifestaciji okrog Laurentija in Kosmine lahko sesteje pičlo število udeležencev.

"Primorski" obožuje, Togliattija da želi spraviti v pozabo "kominformistični" napad na socialistično Jugoslavijo, da huče prikazani sedanji jugoslovanski politiki kot odstop od dosedanjega zadržanja, da hoče igrati vlogo "svobodopustajočega", da s trditvijo o se neresenem tržskem vprašanju skuša ponovno ščuvati k nacionalistični gonji, da je pozabil na Slovence, da sploh Togliattijev govor "še močno zaudarja po kominformistični gnolobi" itd.

Togliatti je imel govor, ki so ga vsi, tudi nasprotniki sprejeli z velikim zanimanjem. Togliatti je večkrat poudaril, da je treba sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo, se ni hotel in se ne bo postaviti v vlogo "svobodopustajočega", niti niti ščuvati k nacionalistični gonji v zvezi s tržaškim vprašanjem. Skoraj ves čas je govoril o mirnem in konstruktivnem sožitju med različnimi narodnostmi, t. j. med Italijani in Slovenci, med italijanskim in jugoslovanskimi narodi itd. Zato pa se nam vsiljuje misel, da sta pravažnost in konstruktivnost Togliattijevih izjav spravili iz sebe nekatere ljudi okrog "Primorskega". Tako zadržanje s strani tega lista v resnici emocijsko zaudarja po gnolobih. Tem bolj, ker se je poslužil falzifikacije v zvezi s Togliattijevim trditvijo, da ne smatra tržaško vprašanje za rešeno, dokler ne bo Trst ponovno prevel tiste trgovske in industrijske vloge, ki jo je igral v preteklosti in zaradi katere je nastal.

Upamo, da je ta članek le trenutni izbruh žolčnega človeka, čeprav se vedno opazujemo, kako se stalno objavljajo napadi na KPI, PSI, Sovjetsko zvezo in njihove voditelje. Upamo, da je tako, ker smo za normalizacijo. Ne bomo pa dopustili, da bi si oni lastili pravice napadati vseprek, posebno se pravice igrati vloge "svobodopustajočih velikodušnežev", ker je pač treba se zelo diskurirati bodisi o "kominformističnem" napadu kot tudi o "socializmu" v Jugoslaviji. Socializem se tudi izkaže v zadržanju do socialističnih gibanj in dežel. Do sedaj pa smo še vedno mnenja, da goji "Primorski" mnogo večje simpatije do reakcionarnih sil kot pa do komunističnega gibanja, dežel ljudske demokracije in Sovjetske zveze.

KRPAN

Konferenca o Avstriji

DUNAJ — V ponedeljek se je začela konferenca poslancev ZSSR, ZDA, Anglije in Francije ob prisotnosti avstrijskih predstavnikov. Konferenca ima nalogo preučiti sporazum, ki je bil nedavno podpisan v Moskvi med Molotovom in Raabom ter pripraviti stanelek zunanjih ministrov štirih vlesil, na katerem naj bi podpisali državno pogodbo z Avstrijo. Zgleda, da so se v zadnjem trenutku pojavile ovire zaradi avstrijskega petroleja, ki bi ga hoteli zahodniki postaviti spet pod kontrolo anglo-ameriških družb.

Vila v Konkonelski ulici na Opčinah, kjer se je tni zdravi tov. Togliatti

Kljub prepovedim še mogočnejši 1. maj

Po končanem mimohodu se mogočna povorka predstavnikov sekcij, tovarn, vasi in organizacij uvršča pred častno tribuno, kjer navdušeno vzklika tov. Togliattiju

Veličasten pogled na množico na Senenem trgu med jutranjim zborovanjem, ki ga je organizirala Delavska zveza-CGIL

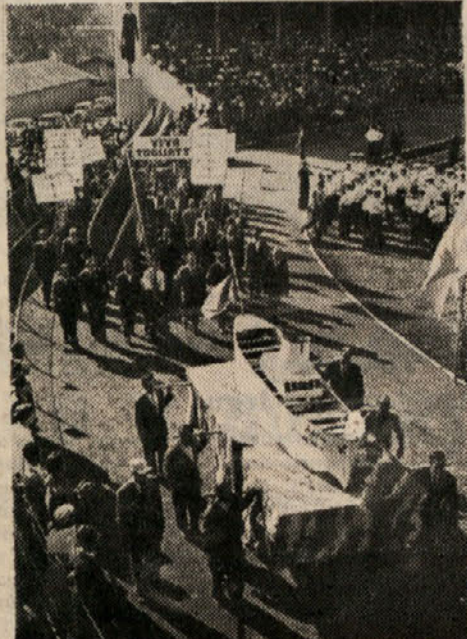
Tov. Togliatti prihaja na stadion v spremstvu tov. Vidalija Berneliceve, Destradija in dolinskega župana tov. Lovrilija

Tov. Togliatti in voditelji naše Partije sledijo z vidnim zanimanjem mimohodu velike povorke delovnih sil Trsta

Zgovoren prikaz nadzorkorščanja delavcev v ladjedelnicah

Z izseljevanjem se ne rešuje problem tržškega gospodarstva

Na čelu velike povorke pet brhkih mladink v rdečih oblekah s helebardo na prsih prikazuje tržško zastavo

Tovariši iz zgoniške sekcije poudarjajo enotnost in braistvo med Slovenci in Italijani

Pogled na del stadiona, ki je bil zaseden celo na stopnišču ob vhodu v stransko tribuno

Balet podlonjske mladine v narodnih nošah

Delavci iz ladjedelnice Sv. Marka, avantgarda v težki borbi proti poskusom industrijskih monopolov za okrnitev težko pridobljenih pravic in svobod in v tovarni

Veličasten uspeh prvomajskih proslav naj bo vzpodbuda za krepitev enotnosti delovnih sil v borbi za lepše življenje!

Predstavniki openske zgornje okolice prinašajo navdušen pozdrav tov. Palmiru Togliattiju

Tudi letos so škedenjske mladinke in mladinci navdušili s svojimi krasnimi baleti

To bo naš novi Ljudski dom — nam prika ujejo borbeni in zavedni Križani

VELEV AŽEN GOVOR TOVARIŠA TOGLIATTIJA NA PRVOMAJSKI MANIFESTACIJI

SOŽITJE IN SODELOVANJE MED JUGOSLAVIJO IN ITALIJO
sta predpogoji za razvoj Trsta in njegove vloge v Evropi

Ko je tovariš Vidali podal medo Togliattiju, se je na prebranem stadionu oglasila bura in navdušena ova vseh prisotnih. Od časa do časa je zbrano ljudstvo poudarjalo najvažnejše dele Togliattijevega govora z burnimi odobravitvami.

Obisk leta 1946

Še bližnji spomini, iz leta 1946, na primer, ko sem šel mimo Trsta, podajajoče o bližnji Jugoslaviji, v Beogradu, kjer sem imel tisto srečanje, ki ga prav gotovo vsi spominjate in ki mi je dalo tisto zadoščenje — in je dalo Italiji zadoščenje — da sem pred voditelja jugoslovanske prve priznanje italijanskega mesta Trsta, in ki je bilo začetek razgovorov, ki bi lahko privedli, čeprav so začeli z razgovori, do rešitve praskanja Trsta in bližnjega sosedstva, najbrže ugodnejše od vsega.

To je tedaj postalo nemogoče, je postalo nemogoče, ker je vprašanje Trsta izkoristilo in to je treba priznati — na eni in na drugi strani za raztrgati političnih in nacionalnih nasprotij, namesto da bi preučilo s potrebno jasno in razgledanostjo zato, da bi postane stikališč med raznimi narodnostmi, med ljudstvi z različnimi jeziki. Zapolnjen spominov je, Trsta, moj pozdrav tudi zato, ker podjeto v mojih mislih imajo in poteze ljudi, borev, južnikov, ki jih je vaše mesto, ki je vaša pokrajina, da v vaši borbi, katero že desetletje pridobimo za svobodo, za socialno pravico, za neodvisnost našega človeka, imena Frausina, Curie, Giganteja, Pisonija, Kolari, in tistega ladjedelnika, Gojaka, ki se ga spominjam od tistih dni, ko sem sodeloval z njim v poskusu, da se v Trstu pod fašizmom, v komunizmu, v demokraciji, in ki je padel kot dober vojak na iranski fronti v prvih dneh španske vojne v obrambi republikanske Španije proti fašističnemu napadu fašistov. Na strani zgodovine italijanske delavske, socialistične, vsenarodnega gibanja, kar ne bi bili delavci in ljudje tega mesta dali svoj doprinos, doprinos dela, upora, vloži v borbi, junstva, krvi. Zato proslavljati 1. maj v Trstu, ni samo dejanje, ki povzroča navdušenje, marveč je čast, v ponos tistega, ki ga izvrši.

To je velik, svetel dan kot kdaj koli, nebo danes. Danes je to praznik, je dan, ko se proslavlja delo, največja aktivnost človeka, aktivnost, ki je nudila življenje, ki je ustvarila svet, v kateri smo se rodili, v kateri smo se naučili in kateri smo lahko dalje.

Veliki nauk preteklih praznikov dela

Ta dan se je porodil pred desetletji kot protest proti fašističnemu zločinu, izvršenemu v ZDA proti skupini delavcev borev. In čedalje bolj je sprejel od avantgardnih delavcev kot dan, v katerem so delavci in delovni ljudje vseh držav združevali za postavljajo svojih prvih zahtev po pravici in svobodi: zahteve po ohranjenju delavniku, zahteve po svobodi združevanja med delavci, ljudi, ki nimajo človeka kot svoje delovno silo življenje. In tedaj se je strah znižil v sloju bogatov, pripravljen, neev, kapitalistov in vladav. ki so vladali svetu v in v istih. In morda je med njimi nekaj ljudi, ki se tega spominjajo. Jaz se tega spominjam, ker mi je o tem pripovedoval oče, ko sem bil otrok, da je bil 1. maj dan, ko se je moglo na cesto, ker je bila strahena pešadija z orožjem, pripravljen na streljanje, ker je bil konjenica pripravljena na napad proti mirnim povodom delovnih ljudi, ki so zahtevali svoje pravice.

Ali smo mi, delovni ljudje, v tem, da je bil velik nauk: v drugih pokolih, ki so leta in leta v drugih državah, v velikem nauku za delavce, nauku, da niti danes ne smemo po-

Tovariš Palmiro Togliatti

zabit: gorje če bi ga pozabili! Nauk je v tem, da ni dovolj, da naš bo delo tista velika ustvarjalna in napredna sila, ki jo vsi priznavajo: ni dovolj, da imajo delovni ljudje pravice in svote zahteve, ki jih kot take tudi priznava čedalje večje število ljudi. Ne, to ni dovolj, da bi bili naprej: da se lahko dobi priznanje svojih pravic, da se lahko izbojuje višja življenjska raven, je treba imeti solidno organizacijo, je treba biti enotni in se je treba boriti.

Zato 1. maj ni le bil, ni le postal v čedalje večji meri splošen praznik vsega ljudstva, ki živi od dela, in je danes praznik delavcev in delovnih ljudi, ki se niso blizu nas, marveč je bil 1. maj za nas vedno dan pregleda uresničenih pridobitev in pripravljaj novih borb, dan, v katerem je voditelj ljudskega gibanja delovnih ljudi, opozoriti ljudstvo, da bomo lahko korakali dalje k novim pridobitvam in razširili našo fronto, preurediti svet po velikih idealih socializma, če se bomo organizirali, če bomo ostali enotni in se borili.

Desetletna zmaga nad nacifašizmom

Ta praznik so hoteli ukiniti, ko je težil z morečo težo nad našo deželo režim reakcionarnega trinstva; toda mi smo ponovno prišli na dan in prav pred kratkim smo proslavili desetletnico zmage nad našimi zloglasnimi zatiralcem, nad nemškimi osvajačji, ki so prišli sem, da bi pomagali držati nas pod fašističnim jermom.

Togliatti je nato poudaril, da se ta praznik ne proslavlja samo po vsem svetu v velikih mestih in na vasi, v muhlih in največjih državah, povod, marveč da obstaja in uspeva, da je vedno večji in močnejši del sveta, v katerem imajo delavci in kmetje, vsi, ki živijo le od svojega dela, v svojih rokah državno oblast, razpolagajo z bogastvom, upravljujejo bogstvo in delo v interesu vseh ljudi.

Pošljamo svoj bratski, topli pozdrav — je nadaljeval Togliatti — moskovskim delovnim ljudem, ki v tem času defilirajo pred mavolejem, kar povzroča ostanki dveh največjih vojn, ki sta otvorila delavskemu razredu, narodom Rusije pot k socializmu: ostanki Lenin in Stalina.

Pošljamo svoj pozdrav delovnim ljudem daljne Kitajske, ki v tem času defilirajo po trgih Pekinga in Sangaja, kjer so se pred nedavnimi bile težke borbe v znamenju neodvisnosti, svobode in napredka.

Pošljamo svoj pozdrav tem svobodnim narodom, ki korakajo z večjo ali manjšo naglico k socializmu.

Ohrabram svojih hvalenčin in ginjen pogled v Varšavo, Berlin, Prago, Budimpešto, na bližnje in oddaljene dežele balkanskega polotoka.

In dejstvo, da lahko pošljamo ta pozdrav tako velikemu, nepreglednemu delu sveta, kjer je delavski razred na čelu družbe in vodi človeštvo po novi poti, dokazuje, da se tudi na našem praznovanju čuti nov znak uspeha, zmage, trumfa.

Ali smo mi, delovni ljudje Italije, delovni ljudje Trsta že zmogli v naši borbi? Ne, vemo,

koli politični tendenci. Proti tej grožnji je potreben plebiscit narodov.

Potrebni so novi milijoni podpisov

Z velikim zadoščenjem sem videl, da se je na transparentih, ki so šli mimo nas, prikazovala naloga po okrepitvi te fronte miru z nabiranjem stotisočev, milijonov podpisov pod Dunajskim apelom, ki zahteva uničenje atomskega orožja in obsoja dožince, ki pripravljajo atomsko vojno. Danes je bilo objavljeno, da je v Italiji podpisalo Dunajski apel že preko 8 milijonov zavednih državljanov; ta rezultat za tako veliko in objudeno deželo, kot je naša, ni se zadovoljivo; ga moramo dovesti in jas nas pozivam, delovni ljudje, državljani Trsta, žene, tržaški in podeželski mladinci, pozivam vse delovne ljudi Italije, o katerih upam, da bodo od daleč poslušali moje besede, na pospešitev dela za nabiranje nadaljnjih milijonov podpisov.

Vem, da delo, ki bi moralo biti skoraj lahko, ker to je želja vseh, postaja težavno, ker se

Zakaj vprašanje Trsta še ni rešeno

Nato je tov. Togliatti začel govoriti o tržaškem vprašanju, o katerem se v nekaterih krogih v Italiji pravi, da je rešeno, ker mislijo, da ne morejo več izkoristitv nacionalnih čustev organizirati manifestacij, vihrti zastav, podžigati tudi nacionalno in razredno sovraštvo. Dovolite mi, da vam rečem, da nisem tega mnenja. Tržaško vprašanje ni še rešeno. Mi ne moremo, ne smemo dopustiti, da bi se reklo, da je tržaško vprašanje že rešeno. Ker sem prišel sem za to proslavo, sem sicer krožil po tem področju, šel sem na tam, kjer so bili postavljeni obojni steber na miljskem polotoku, na Krasku; šel sem po mestnih ulicah; opazil sem več stvari, od katerih večina me je zaradi prizadeja in ne samo zaradi barbarstva in celo smešnega načina, s katerim so bile začrtane nove demarkacijske linije, z razkosanjem živih, z žalitvijo, uničenjem ali s poskusom uničenja povezovala človeka, družine s krajem, kjer se je rodil, z zemljo, ki jo je obdeloval, prisliljivo ga na slep način v izgnanstvo.

Tovariš Togliatti je dejal, da ga je predseme poleg tega zadel

Strašna "novost" ki jo nudi kapitalizem

Novo, strašna grožnja, ki si je celo človek ne upa opisati, teži danes nad celotno deželo, grožnja nove vojne, v kateri bi se uporabljala orodja za uničenje človeštva, uničenje mest, vasi s atomskim in jedrnim orožjem ter bombami; to je snovost, to je perspektiva, ki jo

Svetoivancanka v narodni noši izroča v imenu tržaških Slovencev tovarišu Togliattiju zlato spominsko kolajno

predstavljajo ljudem gospodje, ki vodijo kapitalistični in imperialistični del sveta. Evo kaj pripravljajo. Pred nekaj meseci so se sestali v Parizu in nato so oznanili, da kopirajo orožje in pripravljajo v Evropi, tu, na naših zemljah, na naših mejah, na naših morjih, v naših mestih atomsko uničevalno vojno.

Mi obojamo ob tem Preem maju to grožnjo, ker vemo, da je danes borba za oddaljevanje te grožnje, za njeno odpravo glavna naloga delavskega razreda kot avantgarde vseh delovnih ljudi, kot avantgarde vsega človeštva.

Mi nečemo atomskega uničenja; mi hočemo, da se onemogoči načrti imperialistov, ki pripravljajo atomsko vojno; zato pa je potrebno, da se nadaljuje, razširi, okrepi čedalje bolj velika in nepremagljiva borba delovnih ljudi in vseh mož trga, pa naj pripadajo kateremu koli socialnemu stoji, kateri koli veroizpovedi, kateri

pogled na mesto z zapuščenimi pomoli in z nezadostnim delom v industriji.

Množično izseljevanje težak udarec za mesto

In včeraj 20 ali 30.000 prebivalcev, zbranih, da žalostno pozdravijo 800 delovnih ljudi, ki so odšli v tujino, v Avstralijo. Naj spremlja te delovne ljudi na njihovem žalostnem potovanju nas pozdrav, naj jih spremlja naša želja, da bi imeli več sreče v tuji deželi, tako oddaljeni od svoje domovine.

A mi smo pogumni, mi smo dolžni povedati resnico: to ni izhod za rešitev vprašanja Trsta in Italije. Ne, ko odhajajo delovna sila, ki je najdragocenejši kapital nacionalne družbe, ko odhajajo delavci, ki so vedno bili najlepša manifestacija aktivnosti tržaškega prebivalstva, to je udarec, ki ga dobiva gospodarstvo, industrija, trgo-

Togliatti govori

bo sprejeta. Treba pa je vedeti, da mora to zahtevati če hoče biti učinkovita in če hoče nuditi vse, kar lahko nudi, spremljati vzpostavitev nove politike do dežel, ki so na vzhodu, katerih večina se je danes napotila k socializmu in v večini katerih so nu oblasti avantgardne sile delovnega ljudstva: delavci.

Potrebno je aktivno sodelovanje z Jugoslavijo

Tovariš Togliatti je postavil vprašanje odnosov z Jugoslavijo, obojujoč linijo, ki ji je sledila dalj časa večina italijanskih strak in italijanska vlada in ki je bila sovražna jugoslovanskemu ljudstvu in Jugoslaviji, kot zgrešeno in absurdno politiko, ki jo je treba odbiti z največjim ogorčenjem v samem interesu tržaškega prebivalstva, Trsta in osemalja.

Prav z narodi Jugoslavije, z jugoslovansko državo in vlado treba v prvi vrsti vzpostaviti režim aktivnega sodelovanja zato, da se pozitivno rešijo tržaško vprašanje, vprašanje, ki zaskrbljuje življenje tržaškega ljudstva in ki se niso bile rešene. To se lahko doseže samo na osnovi mednarodne politike, ki naj odloži podreditve imperialističnim dezelam. To politiko je treba nadomestiti z medsebojnim razumevanjem, s politiko sožitja in miru.

Tudi mi sami italijanski komunisti smo v preteklosti imeli ostra nasprotja z ljudmi, ki so vodili in še vodijo jugoslovansko vlado in državo, a mi nimamo nobenega namena, da bi se pustili zaslepit od rekriminacij preteklosti. Za radikalno in dokončno rešitev tržaških vprašanj je potrebno, mi to vemo, sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo. No, to sodelovanje mora biti v okviru splošne politike miru. Mi pozdravljamo vsak korak, ki oddaljuje Jugoslavijo od tabora imperialistov in jo približuje taboru narodov, ki hočejo neodvisnost in mir. Pozdravljamo kakršni koli napredek v tej smeri in, ponatjam, se ne bomo nikoli zastavljali na rekriminacijah, o preteklosti. Mi hočemo sporazume med italijanskimi delovnimi ljudmi ali med delovnimi ljudmi drugih narodnosti in drugih krajev predseme tu, v tržaškem mestu, na podeželju, ki ga obkroža.

Brzojavka iz 1. 1945 pravilno navodilo

Govorci o brzojavki, ki jo je 1945 poslal in katero so zopet potegnili na dan klerikaleci in fašisti, v kateri je pozival tržaško prebivalstvo naj sprejme jugoslovanske čete kot osvoboditeljce — je Togliatti dejal: Ali mislijo, da se mi tega stramujemo? Mislijo, da jo smatram za napako? Ne, tisto je bilo pravilno navodilo, navodilo, ki je soglasalo s tisto politiko, ki bi bila dovolila že pred časom, če bi se bila dosledno sledila, rešitev vseh tržaških vprašanj in mnogo boljše rešitev od sedanje.

Kako, gospodje od DC, ali bi bilo torej treba, da bi bilo ljudstvo Trsta sprejelo jugoslovanske čete s puškami, z mitraljezi? To je bilo, kar so hoteli Nemci, kar so zahtevali fašisti. In če bi se bilo to napravilo, ste se vprašali, kaj bi se bilo zgodilo s Trstom in Julijsko krajino, ste se vprašali, ali bi se bilo lahko dobilo

kruhom še v zemlji. Danes je rdeči nagelj, jutri, pa bodo bogate žetve, socializem, h kateremu se vsi nagibljamo, nova družba, ki bo temeljila na svobodi, na neodvisnosti narodov, na družbeni pravičnosti, na bratstvu med vsemi ljudmi, vsemi narodi. Tovariš Togliatti je zaključil svoj govor, vzklikajoč: Prvemaj, delavskemu prazniku in Komunistični partiji Trsta.

Dokazi predanosti ljubljenemu voditelju

Ob njegovih zaključnih besedah je ves stadion odmeval od bumeva odobravanja, ki ga je povzročil Togliattijev govor, pazljivo spremljan od vseh navzočih. Po govoru je ogromna množica ljudi čakala na odhod velikega voditelja italijanskega proletariata, da mu še enkrat izpriča svoj ljubezen, svoje zaupanje, svojo predanost. Marsikatero oko je bilo oroseno od solza, marsikateri krepi delavski in kmečki obraz je bil ginjen. Togliatti se je res počutil med našim ljudstvom kot doma, je res dobil dokaz, kako ga našo ljudstvo ceni kot borca, kot voditelja, kot človeka. Slovenci in Italijani našega mesta so mu bili blizu in, ko mu je postalo slabo in je moral prekriti za nekaj minut svoj govor, je zavladala po prostornem stadionu globoka tišina. Ničče ni nič reklo, a iz vseh oči, z vseh obrazov si lahko razbral zaskrbljenost, bratsko skrb za človeka, ki je drag srcu vsakega postonega človeka, srcu delavcev, kmetov, naprednih izobražencev. In ko so ga videli, da je odhajal in da mu ni bilo nič hudega, je veliki množici ljudi, ki ga je v molku čakala,

Okrepiti Partijo in demokratično gibanje

Samo, kjer so komunisti in delavski razred na čelu države, tam so se ti rezultati dose-

Prvomajske proslave na stadionu sta se udeležili tudi poslanka Nilde Iotti in mala Marisa Malagodi

Prekinitev govora zaradi trenutne slabosti tov. Togliattija

Oh tem trenutku se je tovariš Togliatti trenutno počutil slabo. Voditelj, ki so stali okrog njega, so mu pomagali, da se je nekaj minut odpočil. Ko mu je bilo boljše, se je lotil zaključnega dela svojega govora. Poudaril je, da imajo delavci pred seboj perspektivo trde borbe. Dejal je, da se reakcija v svoji ofenzivi proti svobodi najprej loteva delavskih svobod.

Delavci — je dejal Togliatti — potrebujejo svobode prav tako kot plače, še več kot plače. Jo potrebujejo, ker so ljudje in ker je njihovo dostojanstvo v svobodi, v svobodi se najde možnost voditi borbo za svoje ideale, nveljaviti se kot sile svobodnega sveta.

V tej zvezi je treba spregovoriti zelo jasno. Reklo se je v tem zadnjem času, da se ustavi, kjer prevlada napredni del delavskega gibanja — toče zastave kot nageljni med

odleglo. Tedaj se je oglasilo ploskanje, vzklikanje, navdušenje.

Naša voščila

Tedaj smo videli, kako so ga vsi pozdravljali. Čutili so, da je njihov človek, nak človek, da nam je dr. gozen. Togliatti je torej začutil, kako utriplje srce našega ljudstva. Utriplje za pravično stvar, za stvar boljega življenja, za stvar pravičnega sveta, za tisto stvar, katere visok predstavnik je on, Palmiro Togliatti, tovariš in prijatelj Stalina, Dimitrova, Mao Ce Tung-a in vseh največjih delavsko-kmečkih voditeljev. In ko mu je množica, preden je odšel, še zadnje zakrčala "Zivel Togliatti!", smo si rekli: Da, zivel Togliatti, zivel se dolgo let, da bo lahko še dolgo vodil delovno množico Italije v borjo za boljše in pravičnejše družbo, za napredovanje socializma in komunizma po vsem svetu!

Pionirji so s svojo prisotnostjo v defileju živo opomnili prisotne na potrebo po še odločnejši borbi za mir

